

Dante
Maffia
(1946),
Italija

Odkrivanje novih izhodov

Že dolgo imam v načrtu, da bi nekega dne napisal esej o pomenu poezije, o njeni koristnosti, o njeni vlogi. Ne razprave o estetiki, za božjo voljo, kajti pravila sovražim, čeprav tudi sam pri sebi terjam disciplino. V tem spisu naj bi predvsem skušal razumeti, če je res, da »poezija lahko vpliva na oblike človeškega sožitja«, kot je zapisal Bruno Snell v svoji razpravi *Dichtung und Gesellschaft*, hkrati pa bi rad ugotov-

vil najprej sam pri sebi in potem pri zgodovini pomen pesnikov v družbi, ki se, vsaj tako se zdi, vse bolj in vse laže odloča za takšne parametre življenja, ki upoštevajo praktični, konkretni, vsakdanji vidik v najožjem pomenu besede.

Kako se ne bi spomnili na Baudelairovega *Albatrosa* (*Ses ailes de géant l'empeschent de marcher*) vsakokrat, kadar nas mučna dirka zaradi česar koli pripelje v velike metropole, kjer je brez sramu zavladata civilizacija strojev in spremenila človeške odnose v neke vrste anonimno izmenjavo? Kako naj ne bi jaz, pesnik, pomislil na tiste pesnike, ki vse svoje življenje izcejajo papir (slovite, z znojem prepojene Leopardije liste) v iskanju resnice, ki naj bi nam pokazala kvaliteto življenja? V *Krivdah, ki jih nisem zakrivil*, kratki pesnitvi, ki sem jo bil napisal leta 1978, sem v svoje besedilo vnesel neko misel iz Jeana Paulhana: »Poezija v vsakdanji izkušnji ni pošast, ki bi bila od nečesa neodvisna«. Zdi se mi, da bi lahko pritrdil tej navdihnjeni, otroško jasni trditvi francoskega kritika, čeprav moram dodati, da v istem trenutku, ko brez pridržka in v celoti sprejemam kakšno definicijo o poeziji, že tudi pomislim na mnoge druge, ki se mi vse zdijo pravilne, nezmotljive, do kraja natančne.

Zakaj se mi vse to dogaja? Zakaj se ne uprem ob misli, da sem igračka tolikšne protislovnosti?

Zakaj nimam nič proti, ko je govor o poeziji kot realizmu, metafiziki, prozodiji, misteriju, intuiciji?

Kak razlog za to že mora biti, ne da bi morali pomisliti na protislovnost: poezija je kot voda: menja barvo, prevzema oblike, ki si jih želi ali zmore, obnavlja in je, tako v svojih razlogih kot učinkih, zmerom in povsod enaka.

Tudi zdaj? Tudi zdaj, ko se je človekov položaj spremenil in se majejo celo tisočletni okusi in vonji, ki jih je ta zemlja gojila s potrpežljivo ljubeznijo in solzami? Ima zdaj pesnik svoje mesto, je človeško in družbeno sploh kam postavljen? Ne videc in ne zaprt v svoj slonokoščeni stolp, seveda (kar se mene tiče, nisem nikoli verjel v pesnika v slonokoščnem stolpu!), pa tudi ne »manjvredna narava, v ljubezni lebdeča« (Quasimodo), kajti če je res, da vsak trenutek izpostavlja svoje življenje, v kristalni krvi sleherne besede, je tudi res, da določa usodo človeka, kolikor postane merilo za družbeno trdnost in seje v glave in srca načrte prihodnosti.

To se, razumljivo, dogaja, če imamo namesto poezije (kot da vemo, kaj je) v mislih tiste obrtniške izdelke (na tisoče slabih pesniških zbirk, ki so okužile ta naš planet in ga obtežile z nepotrebni in dolgočasnimi listi, da se jih celo mrčes in miši izogibajo) v teh zadnjih letih, ki pod krinko eksperimenta tako pogosto spreminjajo pesniško dejanje v dolgočasen ali frenetičen balet poljubnega besedičenja ali jecljavega zlogovanja.

Primerov tega, žal, ne beležimo, toda jaz verjamem, da prava poezija, kot je nekoč rekel Montale, »se bo nekega dne prebudila, če bo imela za to dovolj moči«.

Prava poezija! Tista torej, ki ničesar ne zanikuje in se vsemu odpira, ki vse sprejema in prežvekuje in obnavlja in odrine med staro šaro sleherni deklarirani dosežek. Sam zase namreč vem, da je ena velikih zahtev moje poezije prav v tem, da vse doseženo nenehno potiska v krizo in ocenjuje pota zgodovine zato, da bi odkrila nove izhode. Verjamem, skratka, v delovanje poezije, tega najbolj občanskega in najbolj političnega dejanja, ki ga človek zmore, čeprav ne gre za dejanje, ki bi dajalo takojšnje rezultate. V neki drugi svoji pesnitvi (še neobjavljeni, napisal sem jo lani) sem si zamislil Homerja, ki pripotuje k nam, da bi ugotovil, v kaj so se spremenili njegovi verzi. Žal je imel svet tudi Hitlerja, tudi taborišča smrti. Nekje se je nekaj zataknilo.

Zamišljam si, kaj bi se zgodilo, če pesnik ne bi nikoli stopil na zemeljska tla, zamišljam si žalost, ki bi prekrivala luno, dolgčas renesančnih dvorov in mehničnost odnosov celo v nekdanji polis. Poezija, prav zato, ker je vsota življenja naroda, ker je eksistenca, ki je postala beseda (*Svet, človeštvo, / lastno življenje / ki vzcveteli so v besedi*, je zapisal Ungaretti), zmore dati določen smisel tudi vsemu tistemu, kar se že zdi zapisano smrti. Nihče seveda ne verjame več, da se ritem verza rojeva iz nekega magičnega obredja, in danes tudi ni nihče več prepričan, da pesnik živi privilegirano v primerjavi z drugimi ljudmi. Pa vendar, ne da bi se zaradi tega moral zateči k *Apologiji poezije* Philipa Sidneya, še zmerom mislim, da svet ne bo nikoli propadel in da ne bo usodnih ekoloških nesreč ali nuklearnega uničenja prav po zaslugi pesnikov, ki bodo znali svetovati kako docela prenovitveno razsežnost. Zgodilo se bo, kot se je zmerom dogajalo (naj se zagovorniki navdiha in jezika nikar ne razburjajo), ker pesnik — jaz — rojeva svoje besede poezije iz hrumenja krvi, in te besede se vsak dan napajajo z novimi zvoki (tehnologija, politika, ljubezen, prostor, sanje, problemi lakote) z novimi merili, z nepomembnimi pomeni, z grozljivimi izkušnjami, z vsakdanjimi banalnostmi, s halucinantno gorečnostjo. Jaz — pesnik — imam včasih vtis, da celo moje meso živi od besed, ustvarja besede, poje hvalnico besedi. Povezujem se z vsem, da bi prišel do spoznanja; povsod, kjerkoli naletim nanj, rušim svet videzov.

Spojiti skušam pomene in pomenljivosti, kajti človek — pesnik — mora igrati do kraja svojo željo po smrti, da bi uveljavil življenje in premagal čas in gangreno praznih prividov.

Moja poezija — poezija — ne potrebuje nasilja dobrega in zlega, ne hrepeni po popolnosti, po resnici. Biti hoče poezija, se pravi: luč, čas, življenje, smrt, vstajenje, barva, krik, ljubezen, bolečina, mačka, polje, zemlja, tovarna, revolucija, domovina.

Kakor koli že, »Estetike« so kup očarljivih neumnosti; pesnik dela za prihodnost. Kako naj bi toga pravila programiranja mogla ustvarjati poezijo, se pravi svobodo?

Trebisacce, 2. 8. 1983

- SAM SEBE Sam sebe sem se nekega večera
ovedel in bilo je polno senc,
1. temè skrivnosti otroštva, temnih znamenj
razvoja, čudežev, zazrtih v spolnost,
strasti razgretih, lusk
svobodne volje. Vez ne popusti
ob nenatančnem klicu. Videl sem
okruške bolečine in veselja,
vsakdanje in revne obrede
v tem ozkosrčnem teku proti smrti.
Sam sebe? Ali koga drugega?
Razlike ni, ko ustje nas zenači.
32. V nestalne zveze zavozlane hoste.
A kaj je mojega v teh praporih?
Kaj se použiva, ko vse bolj se zgošča
oblak, od jeze zgôrel
v središču mavrice?
Sem mogel zbirati tedaj med slabšim
in boljšim? Srečeval sem se samo
z opozorili, izmikal se mi je
moj veliki načrt, ta strašna mati,
ki ruši in spet ustvarja gradnje, utripe,
zasaja plodnost in vse lažno zbríše.
A lažno zame je bilo tedaj
še trdnost; nepomembna sta bila
potem, morda; občutek veličine
je rasel z velikostjo zmot, k Prerokom.

se mi je zdelo, me je že približal,
postavil me brez sence, vendar z grozo,
med Kristusa in svetega Frančiška.

34.

In vendar nekaj je, kar mi lahko,
odrinjeno, pozabljeno, pomaga,
da vidim dlje, da si vsaj ozko pot
izkrčim, najdem razlog za slepilo.
Z ničimer ne nadomestiš spominov.
Ko zrušijo se v drobce, pridobijo
le novo vrednost, vseobsežno muko,
ki te roti, da k plehkim, spraznjenim
vrtincem iz mladosti se ne vračaj.
Lahko bi se ustavil, spet pregledal,
z drugačnimi očmi, oprt na trezni,
domišljeni *potem*, cel kup namer.
Bi uresničile se stare sanje . . .
večer spremenil v toplo pravljico,
v počitek . . . ali pa vsa ta preteklost
ničemur, prav ničemur več ne služi?
Nič ne pomaga mi, če štejem leta . . .
že škripljejo, ne ujemajo se več,
zdaj iščem neko vzvišeno obliko,
ljubezen naj mi hlina, v dvom sprevrže
naj sleherno resnico, da brez skorje
jo bom potem odkrival. Ogenj sem
iz suhih vej, in če zdaj njim, ki mimo
hitijo, osvetlujem pot,
jo dokaj medlo; ene same ptice
ni več, da bi stražila svoje gnezdo.

Prevedel Ciril Zlobec